

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Άριθμός 28

ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

19-07-2026

«Ο χριστιανισμός, αδελφοί μου, δέν ανακάλυψε τά σύμβολα. Χρησιμοποίησε τήν κοινή πανανθρώπινη αὐτή γλῶσσα, γιά νά αναγάγει τόν ἄνθρωπο ἀπό τά γνωστά στά ἄγνωστα, ἀπό τά αἰσθητά στά νοητά καί ἀπό τίς εἰκόνες καί τά ἀπομιμήματα, στό ἀρχέτυπο καί θεῖο κάλλος», γράφει ὁ μακαριστός Καθηγητής Λειτουργικῆς Ἰωάν. Φουντούλης. Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης σημειώνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία «διά συμβόλων ἱερῶν διδάσκει τά ὑπέρ ἔννοιαν». Ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης θεωρεῖ τά σύμβολα ὡς ὁρατές εἰκόνες τῶν ἀοράτων ἰδεῶν, γεννήματα τῶν θείων ἰδιοτήτων καί συνεπῶς μετέχοντα τῆς θείας φύσεως. Ὁ ἱερός Καβάσιλας θά πεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας χειρίζεται τά σύμβολα μέ σκοπό «μή δοῦναι τῇ λήθῃ χώραν» καί γιά νά διατηρήσουν «τήν μνήμην ἀκμάζουσιν». Ὁ μακαριστός ἐπίσκοπος Περγάμου Ἰωάννης Ζηζούλιας σημειώνει ὅτι τά σύμβολα βοηθοῦν τοὺς πιστοὺς στήν ἀναβίωση τῆς σωτηριολογικῆς πορείας, ὅμως δέν εἶναι στόχος τους ἡ προσκόλληση στό παρελθόν, στά ἱστορικά γεγονότα, ἀλλά στή μέλλουσα Δευτέρα Παρουσία. Σύμφωνα δέ μέ τήν διδασκαλία τοῦ Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἡ εἰκόνα εἶναι τό βιβλίον τῶν ἀγραμμάτων καί τά σύμβολα ἡ γλῶσσα τῆς πίστεως. Περί τῶν συμβόλων αὐτῶν γράφουν στά ἔργα τους οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς Τερτυλλιανός καί Κλήμης. Ἄς δοῦμε ἓνα - ἓνα τά σύμβολα ἀπό κοντά καί ἄς θαυμάσουμε τή σοφία μέ τήν ὁποία τά χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας καί τά τοποθετεῖ στίς τοιχογραφίες τῶν ναῶν της καί στά ἱερά βιβλία της.

ΤΑ ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Α καί Ω, τά ὁποῖα βλέπουμε συνήθως σέ ὀρισμένα σημεῖα τοῦ τέμπλου στηρίζονται στό χῶρο τοῦ βιβλίου τῆς «Ἀποκάλυψης» τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ἐδῶ ὁ Κύριος δηλώνει: «Εγώ εἰμί τό Α καί τό Ω, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχή καί τό τέλος» (Ἀποκ. 22,13), διατρανώνοντας τήν Θεότητά Του. Ὁ ἀείμνηστος καθηγητής Παν. Μπρατσιώτης γράφει: «Διά τοῦ Α - Ω κατακλείεται

καί τό ὅλον περιεχόμενον τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀκριβῶς καθ' ὃν τρόπον καί ἤρχισε» (Υπόμν. Στήν Ἀποκάλυψη). Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ἀρχή τῆς Δημιουργίας» (Γεν. 1,1). Αὐτός «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν τόν οὐρανόν καί τήν γῆν» (Γεν. 1,1). Ὁ Χριστός εἶναι καί τό «τέλος» τοῦ κόσμου καί τῆς ἱστορίας.

ΤΟ ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ✠. Τό σύμβολο αὐτό σχηματίζεται ἀπό τά γράμματα Ι (Ἰησοῦς) καί Χ (Χριστός) προσθέτοντας στήν κορυφή τοῦ Ι καί ἓνα ἡμικύκλιο Ρ, ὥστε νά σχηματίζεται τό δεύτερο γράμμα τοῦ ὀνόματος: ΧΡΙΣΤΟΣ. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος εἶναι γνωστό, ὅτι ἔθεσε στήν περικεφαλαία του τό μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό ἔφερε καί ἡ σημαία τῆς σωματοφυλακῆς του (ἱστορικός Εὐσέβιος). Τό μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁμολογία πίστεως στόν θεάνθρωπο Κύριο, πού εἶναι τό κέντρο τῆς ζωῆς καί τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό ἀποτελεῖ καί ἓνα εἶδος ὑπογραφῆς ἢ σήματος τοῦ Χριστοῦ. Μέ τήν ἔννοια αὕτη χαράσσεται στούς τοίχους τοῦ ναοῦ κατά τά ἐγκαίνια, καί συμβολίζει τήν παρουσία καί τήν κυριότητα Του. «Τῷ οἴκῳ σου, Κύριε, πρέπει ἁγίασμα. Ἐν τούτῳ γάρ τό ὄνομα τό σόν, Φιλάνθρωπε, ἐνθέως δοξάζεται» (Ἀκολουθία Ἐγκαινίων). Ὁ Καθηγητής Χαραλαμπίδης γράφει: «ὁ νικητής Χριστός, τό χριστόγραμμα, τό θριαμβευτικό στεφάνι, ὁ νικητήριος Σταυρός καί ἄλλες συμπαριστάμενες συμβολικές ἀπεικονήσεις θριάμβου καί δόξας ἀπό τό ζωικό καί φυσικό βασίλειο ἀντιπαραβάλλονται στίς ἔννοιες τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου».

Ο ΚΑΛΟΣ ΠΟΙΜΕΝΑΣ. Ὁ Κύριος ἀναφωνεῖ: «Εγώ εἰμί ὁ Ποιμήν ὁ καλός. Ὁ ποιμήν ὁ καλός τήν ψυχήν αὐτοῦ τίθησιν ὑπέρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10,11). Ἡ εἰκόνα τοῦ καλοῦ Ποιμένος ὑπάρχει καί στήν Παλαιά Διαθήκη. Ὁ Ψαλμῶδός λέγει: «Κύριος ποιμαίνει με καί οὐδέν μέ ὑστερήσει· εἰς τόπον χλόης ἐκεῖ μέ κατεσκήνωσε» (Ψαλμ. 22, 1-2). Καί ὁ προφήτης Ἡσαΐας προφητεύει λέγοντας. «Ἰδού ὁ Κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχεται... ὡς ποιμήν ποιμανεῖ τό ποῖμνιον αὐτοῦ καί τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας» (Ἠσ. 40,10-11). Καί ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ προβλέπει καί προλέγει: «Ἀναστήσω ἐπ' αὐτούς ποιμένα ἓνα καί ποιμανεῖ αὐτούς... Καί σώσω τά πρόβάτά μου». (Ἰεζεκιήλ 34, 22-23). Ὅταν δέ ὁ Χριστός ἦλθε στόν κόσμο καί τό ἔργο τοῦ ποιμένα πραγματοποιήθηκε, τότε οἱ Απόστολοι διαπίστωσαν στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ «τόν Ποιμένα τῶν προβάτων τόν μέγαν» (Ἐβρ. 13,20), «τόν ἀρχιποίμενα καί Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν», ὁ Ὅποιος «ἐπέστρεψε τά

πρόβατα τά πλανώμενα» (Α' Πέτρ. 2,25 και 5,4). Αλλά τήν ιδιότητα αυτή και τό ἔργο αὐτό περιγράφει θαυμάσια ὁ Κύριος στήν παραβολή τοῦ «Καλοῦ Ποιμένα» (Ιω. 10,1-16). Ὁ Κύριος εἶναι ὁ καλός, ὁ ἀγαθός Ποιμένας, γιατί ὄχι μόνο ἀρνήθηκε ἑαυτόν, ἀλλά καί θυσιάστηκε χάρι τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Απόστολος Παῦλος μᾶς ὑπενθυμίζει λέγοντας: «Συνίστησι δέ τήν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστός ὑπέρ ἡμῶν ἀπέθανε» (Ρωμ. 5, 8). Τά ἴδια προλέγει καί ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ, ὅταν προφητεύῃ: «Καί σώσω τά πρόβατά μου, καί μή ὧσιν ἔτι εἰς προνομήν (δηλ. εἰς διαρπαγήν), καί ἀναστήσω ἐπ' αὐτούς ποιμένα ἕνα καί ποιμανεῖ αὐτούς... καί ἀφανιῶ θηρία πονηρά ἀπό τῆς γῆς» (Ιεζ. 34, 21 κ. ἐξ.). Ὁ Καλός Ποιμένας γνωρίζει ἀπό κάθε ἀποψη τά δικά του «πρόβατα», γι αὐτό καί προνοεῖ γι' αὐτά. Πέραν αὐτῶν, ἡ παράσταση πού μᾶς ἐμφανίζει τόν Κύριο νά ἀναζητᾷ τό πλανώμενο πρόβατο, ἀφήνοντας τά «ἐνενήκοντα ἐννέα», ἀποκαλύπτει τήν ἀπειρη θεϊκή Του ἀγάπη. Δηλώνει τήν στοργή καί τό ἐνδιαφέρον τοῦ Θεανθρώπου, ὄχι μόνο γιά τόν ἀμαρτωλό ἄνθρωπο, ἀλλά καί γιά τήν Ἐκκλησία Του «ὡς ποιμήν», ἀφοῦ, ὅταν βρίσκει τό χαμένο πρόβατο, τό σηκώνει στούς ὤμους Του καί τό ἐπιστρέφει στό κοπάδι. Οἱ ἀρχαιότερες παραστάσεις τῆς Ἀνατολῆς βρέθηκαν στήν Κυρηναϊκή τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ὁ Ποιμένας ἔχει στεφανωμένη τή κεφαλή μέ φύλλα, καί, ἐνῶ φέρει στούς ὤμους Του ἕνα πρόβατο, ἀλλά ἕξι πρόβατα, ἐνθεν καί ἐνθεν, τόν κυκλώνουν καί τόν κοιτάζουν, πλήν ἑνός. Ἡ παράσταση συμβολίζει τόν Ποιμένα Χριστό, τόν πλανώμενο ἄνθρωπο, τούς Ἀποστόλους καί τόν προδότη Ἰούδα. Ὁ Ἰεζεκιήλ προφητεύει γιά τόν Καλό Ποιμένα: «Ἐγώ βοσκήσω τά πρόβατά μου καί ἐγώ ἀναπαύσω αὐτά... Τό ἀπολωλός ζητήσω καί τό πλανώμενον ἐπιστρέψω καί τό συντετριμμένον καταδήσω... καί τό ἰσχυρόν φυλάξω» (Ιεζ. 34, 15-16). Ὁ ἀείμνηστος καθηγητής Γ. Ἀντουράκης γράφει: «Πολύ ἐνωρίς ἡ παράσταση τοῦ Καλοῦ Ποιμένα κυριαρχεῖ στίς ὀροφές τῶν νεκρικῶν θαλάμων, σάν τό κατ' ἐξοχήν σύμβολο τοῦ Λυτρωτοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος στήν ἐποχή τῶν διωγμῶν ἔδινε ἐλπίδα καί θάρρος στίς ψυχές τῶν δοκιμαζομένων χριστιανῶν... Ἡ παράσταση τοῦ Καλοῦ Ποιμένα ἀπεικονίζεται ὄχι μόνο στίς σαρκοφάγους, ἀλλά καί σέ μικρά ἀγάλματα, τά ὁποῖα τοποθετοῦνται εἴτε σέ πλατεῖες χριστιανικῶν πόλεων, εἴτε σέ χριστιανικές κρῆνες, εἴτε σέ χριστιανικούς τάφους» (Χριστιανική Ζωγραφική).

Θά συνεχίσουμε ὁμῶς, σύν Θεῷ, στό ἐπόμενο κήρυγμα. **ΑΜΗΝ!**